

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie z protestu A. G. i A. G.1

przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego,

przy udziale Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 28 listopada 2023 r.,

1. wydaje opinię, że zarzut naruszenia art. 39 § 4 Kodeksu wyborczego jest niezasadny;

2. w pozostałej części pozostawia protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

Pismem z 23 października 2023 r. (data złożenia w Sądzie Najwyższym) A. G. i A. G. (dalej: „Skarżący”) wnieśli do Sądu Najwyższego protest przeciwko ważności referendum przeprowadzonego 15 października 2023 r.

W uzasadnieniu protestu Skarżący wskazali na nieprawidłowości w przeprowadzeniu głosowania w referendum w Obwodowej Komisji Wyborczej nr [...] w J., które miały polegać na tym, że podczas odbierania kart do głosowania zapytano ich, czy biorą udział w referendum. Zdaniem Skarżących, takie pytanie

zadano również innym wyborcom stojącym obok Skarżących. Skarżący wskazali ponadto na to, że głosowanie w Komisjach Wyborczych odbywało się wiele godzin po godz. 21.00.

Prokurator Generalny w swoim stanowisku z dnia 2 listopada 2023 r. wyraził pogląd, że wniesiony protest należy pozostawić bez dalszego biegu.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej w swoim stanowisku z dnia 30 października 2023 r. uznał, że protest powinien zostać pozostawiony bez rozpoznania, zaś w przypadku jego rozpoznania powinien zostać uznany za bezzasadny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasady wnoszenia protestów przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego określa ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (tekst jedn. Dz.U. 2020, poz. 851 ze zm., dalej: „u.r.o.”). Zgodnie z art. 33 ust. 1 tej ustawy, przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów u.r.o. dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum. Wszelkie inne zarzuty stanowią wyjście poza przewidziany ustawą przedmiot protestu, co czyni go niedopuszczalnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2007 r., III SW 30/07, niepublikowane). Zgodnie natomiast z art. 34 ust. 1, protest przeciwko ważności referendum wnosi się do Sądu Najwyższego na piśmie w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyniku referendum przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Stosownie do art. 34 ust. 2 u.r.o., do warunków i trybu wnoszenia protestu przeciwko ważności referendum stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 1277 ze zm., dalej: „k.wyb.”). Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków określonych w art. 241 k.wyb. Zgodnie z art. 242. § 1 k.wyb. Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie

3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym. Warunki pisma procesowego zostały zaś ujęte w art. 125 i nast. k.p.c.

Wymogi formalne, jakie powinien spełniać protest wyborczy zostały dodatkowo przedstawione w komunikacie z dnia 3 października 2023 r. zatytułowanym „WYBORY PARLAMENTARNE 2023 r. – komunikat w sprawie protestów wyborczych” opublikowanym na stronie internetowej Sądu Najwyższego. Wymieniono tam również wymóg zawarty w art. 241 § 3 k.wyb., którego niniejszy protest nie spełnia. Przepis ten wskazuje, że wnoszący protest powinien sformułować w proteście zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty. Skarżący wskazują w uzasadnieniu protestu na zachowanie członka Komisji Wyborczej. Samo twierdzenie zawarte w proteście nie stanowi jednak dowodu, a jest jedynie okolicznością, która ma być przedmiotem dowodzenia. Inaczej mówiąc, okoliczność taka powinna zostać udowodniona przez środek dowodowy, który Skarżący przedstawi lub wskaże w proteście. Skarżący jednak nie przedstawili ani nie wskazali żadnych dowodów, które stanowiłyby potwierdzenie opisanych w proteście okoliczności, uchybiając tym samym obowiązкови wynikającemu z art. 33 ust. 1 u.r.o. w zw. z art. 241 § 3 i art. 243 § 1 k.wyb. Przy czym dodać trzeba, że przedstawienie lub wskazanie dowodów nie byłoby konieczne, tylko w przypadku, gdyby ustawodawca tego wyraźnie nie wymagał. Taki wymóg jednak znalazł się w art. 241 § 3 k.wyb., a jego niespełnienie prowadzi do pozostawienia protestu bez dalszego biegu (art. 243 § 1 k.wyb.). Przy czym Skarżący nie wykazali, że podniesiona okoliczność doprowadziła do naruszenia przepisów kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów (art. 82 § 1 pkt 2 k.wyb.).

W odniesieniu, zaś do wskazanej w proteście okoliczności, że głosowanie odbywało się również po godzinie 21.00, wskazać trzeba, że zgodnie z art. 39 § 4 k.wyb., o godzinie zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej zarządza zakończenie głosowania. Od tej chwili mogą głosować tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania. Oznacza to, że Kodeks wyborczy dopuszcza sytuację głosowania po zakończeniu ciszy wyborczej przez osoby, które przybyły do lokalu wyborczego

przed godziną 21.00. Skarżący nie uprawdopodobnili, by osoby głosujące po godz. 21.00 przybyły do lokalu po tej godzinie. Należało zatem wydać opinię o niezasadności wskazanego zarzutu.

Trzeba jeszcze dodać, że kwestia głosowania po zakończeniu ciszy wyborczej była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W postanowieniu z 29 lipca 2020 r., sygn. I NSW 353/20, Sąd Najwyższy wskazał, że zgodnie z art. 107 § 1 k.wyb., w dniu głosowania oraz na 24 godziny przed tym dniem prowadzenie agitacji wyborczej, w tym zwoływanie zgromadzeń, organizowanie pochodów i manifestacji, wygłaszanie przemówień oraz rozpowszechnianie materiałów wyborczych jest zabronione. Ponadto art. 115 k.wyb. stanowi, że na 24 godziny przed dniem głosowania aż do zakończenia głosowania zabrania się podawania do publicznej wiadomości wyników przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych i wyników wyborów oraz wyników sondaży wyborczych przeprowadzanych w dniu głosowania. Zakaz ten stosuje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast zgodnie z art. 39 § 4 k.wyb., o godzinie zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zarządza zakończenie głosowania. Od tej chwili mogą głosować tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania. Wobec powyższego sytuacja, w której wyborcy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania oczekują na oddanie głosu nie oznacza, że głosowanie się nie zakończyło i cisza wyborcza powinna zostać przedłużona. Chociaż w art. 107 k.wyb. mowa o dniu głosowania, a nie zakończeniu głosowania (jak w art. 115 k.wyb.), to jednak przewidziany w nim zakaz kończy się z chwilą zamknięcia lokali wyborczych, a to następuje z momentem zakończenia głosowania.

Uwzględniając powyższe, stosownie do treści art. 34 ust. 2 u.r.o. w zw. z art. 242 § 2 k.wyb. oraz w zw. z art. 243 § 1 k.wyb. należało orzec jak w sentencji.

[SOP]

[ms]

